Kela
Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikkö
Toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskus

9.11.2022

Diaari 179/010/2022

Viite: Ympäristövaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 24.10.2021 / Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a §:n ja yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta ja 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 233/2022 vp)

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Ympäristövaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a §:n ja yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta ja 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 233/2022 vp).

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Lämmitysenergian voimakkaasti kohonneen ja arvioiden mukaan edelleen kohoavan hinnan vuoksi yleistä asumistukea määrättäessä asumismenoina huomioon otettavia, erikseen maksettavia lämmityskustannuksia koskevaa normia sekä omakotitalon hoitomenoja korotettaisiin vuonna 2023. Eläkkeensaajan asumistukeen vastaava hyväksyttävien lämmityskustannusten korotus säädettäisiin asetuksella. Samalla eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin ja yleisestä asumistuesta annettuun lakiin tehtäisiin teknisluontoinen tuen maksamista vuokranantajalle koskeva muutos valtioneuvoston keväällä 2020 asettaman sosiaaliturvakomitean päättämänä niin sanottuna nopeana toimena.

Kela kunnioittaen lausuu esityksestä seuraavaa:

Kela pitää esitettyä yleisen asumistuen erikseen maksettavia lämmityskustannuksia koskevan normin ja omakotitalon hoitomenonormin korotusta tärkeänä ja kannatettavana. Lämmitysenergian voimakkaasti kohonnut hinta on vaikuttanut kotitalouksien lämmitysmenoihin ja sen myötä myös asumistuen tarpeeseen. Yleisessä asumistuessa huomioon otettavat nykyisen suuruiset erillisten lämmityskustannusten normi ja omakotitalon hoitomenonormi eivät ole riittäviä nykyiseen lämmitysenergian hintaan nähden. Lämmitysenergian kohonnut hinta voi osaltaan aiheuttaa toimeentulotuen tarvetta, johon Kela on omalta osaltaan perustoimeentulotuen osalta reagoinut. Kela pitää tärkeänä, että tarpeeseen pyritään vastaamaan myös niin kutsuttujen ensisijaisten etuuksien avulla.

Yleisessä asumistuessa huomioon otettavien erillisten lämmityskustannusten normin korottaminen aiheuttaa yleisestä asumistuesta annetun lain 27 §:n perusteella asumistukeen tarkistuksen erityisesti suuremmilla ruokakunnilla. Omakotitalon hoitomenonormin korotus taas aiheuttaa yleiseen asumistukeen tarkistuksen lähtökohtaisesti kaikilla asumistuen saajaruokakunnilla. Yhdessä 1.1.2023 alkaen tapahtuvan enimmäisasumismenojen indeksitarkistuksen kanssa muutoksella voi olla vaikutusta ruokakunnille maksettavan asumistuen määrään. Käsiteltäväksi tulevat asumistuen tarkistushakemukset vaikuttavat myös Kelan työmäärään.

Kela pitää tärkeänä ja kannatettavana myös esitettyä muutosta yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen maksamiseen vuokranantajalle. Nykyisen lainsäädännön edellytys siitä, että vuokranmaksu on tullut laiminlyödä vähintään kahdelta peräkkäiseltä kuukaudelta kokonaan voi hallituksen esityksessä todetulla tavalla aiheuttaa sen, että asumistukea ei voida lainkaan siirtää maksettavaksi vuokranantajalle. Esimerkiksi tilanteessa, jossa vuokralainen maksaa kuukausittain vain osan vuokrastaan tai osa vuokrasta maksetaan vuokranantajalle toimeentulotukena, ei vuokra jää missään vaiheessa kokonaan maksamatta. Vuokralaiselle kertyy kuitenkin koko ajan vuokrarästiä, joka voi vaarantaa hänen asumisensa. Esitetty muutos mahdollistaisi asumistuen maksamisen vuokranantajalle aiempaa varhaisemmassa vaiheessa. Asumistuen maksaminen voidaan kuitenkin edelleen siirtää takaisin vuokralaiselle itselleen, jos edellytyksiä tuen maksamiseen vuokranantajalle ei enää ole.

Asumistuen maksamista vuokranantajalle olisi ollut mahdollista uudistaa hallituksen esityksessä todettujen vaihtoehtoisten tapojen lisäksi siten, että asumistuki olisi voitu siirtää maksettavaksi vuokranantajalle jo yhden kuukauden vuokranmaksun osittaisen tai kokonaisen laiminlyönnin vuoksi. Tällöin asumistuki olisi voitu siirtää maksettavaksi vuokranantajalle samaan aikaan mahdollisen toimeentulotuen kanssa. Tällä kuitenkin rajoitettaisiin asumistuen saajan oikeutta määrätä saamastaan etuudesta nykyistä selkeästi enemmän, ja myös esitetty muutos mahdollistaa tuen siirtämisen vuokranantajalle kohtuullisessa ajassa.

Kuten hallituksen esityksessä on todettu, yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a §:n muutoksesta ei arvioida aiheutuvan muutoksia etuusmenoihin. Pidemmällä aikavälillä Kelan toimeenpanokulut voivat kuitenkin hieman pienentyä, jos vuokranmaksuihin liittyvät häiriöt ja asiaan liittyvä selvittely vähenevät.

Pasi Pajula

toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen päällikkö